

Goran Milić
Krbavska 13
31000 Osijek

Fakultetsko vijeće
Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Osijeku
Lorenza Jägera 9
31 000 Osijek

SINOPSIS DOKTORSKOGA RADA

Ljudi kao domaće životinje u engleskome i hrvatskome jeziku: kognitivnolingvistički pristup

Znanstveno područje: humanističke znanosti
Znanstveno polje: 6.03. Filologija
Grana: 6.03.06. anglistika

1. Uvod

Već letimični uvid u svakodnevni jezik otkriva raširenost i uobičajenost figurativnog korištenja leksema za životinje kao univerzalnog fenomena u jezicima svijeta. Posebno mjesto zauzimaju metaforička proširenja leksema za životinje, koja su, često u kanonskom obliku *X (čovjek) je Y (životinja)*, služila kao klasični primjer pri razmatranju prirode i funkcije metafore, od Aristotela do suvremenijih rasprava u filozofiji jezika, semantici i pragmatici (Ullman 1962, Black 1993, Searle 1993). Dominantna teorijska podloga u radu, u skladu s kojom će se preispitati niz teorijsko-metodoloških pitanja vezanih uz shvaćanje i tretman figurativnog jezika u nizu lingvističkih disciplina, bit će filozofska paradigma *iskustvenog realizma* (Lakoff 1987) te niz temeljnih postavki kognitivne lingvistike.

2. Suvremene relevantne spoznaje o temi

Kognitivnolingvistički usmjerene studije navedenog fenomena mahom obuhvaćaju studije koje opisuju tendencije u konceptualizaciji izlistavanjem jezičnih ostvarenja i pokušajima njihovog usustavljanja specifikiranjem konceptualnih preslikavanja (Deignan 2003) no i radove koji ukazuju na socio-pragmatičku funkciju metaforički proširenih leksema za životinje (npr. Fernández Fontecha i Jiménez Catalán 2003) s gledišta teorije konceptualne metafore (Lakoff i Johnson 1980, Lakoff 1993) i teorije konceptualne integracije (Fauconnier i Turner 2002). Kao osobito produktivni i u engleskom i u hrvatskom, kao predmetima istraživanja u ovom radu, ističu se članovi konceptualne kategorije **DOMAĆIH ŽIVOTINJA** te su plodno tlo za razmatranje niza pitanja koja su još uvijek izvor prijepora i unutar kognitivne lingvistike-od uvijek kontroverznoga i složenoga odnosa između jezične i konceptualne razine, uz to vezane konvencionalizacije i konvencionalnosti predloženih preslikavanja i jezičnih ostvarenja, detalja postuliranja i psihološke realnosti metaforičkih (i metonimijskih) preslikavanja, tj. odnosa između domena, motivacije za njihovo spajanje i prirode znanja na kojem se zasnivaju.

3. Ciljevi i zadaci istraživanja

Cilj je rada međujezičnom i unutarjezičnom analizom sustavno predstaviti čimbenike koji motiviraju upotrebu leksema koji se odnose na domaće životinje u engleskom i hrvatskom da bi se referiralo na ljudska bića i konceptualiziralo njihove fizičke osobine i apstraktnije osobine višeg reda kao što su INTELEKT, KARAKTER, što uključuje niz zadataka. Jedan je utvrđivanje kulturnih modela kao struktura znanja čije aspekte mogu strukturirati konceptualne metafore i metonimije. Nadalje, analizom jezičnih ostvarenja valja ispitati opravdanost i mogućnost postuliranja relevantnih preslikavanja, bilo *složenih metafora* (Grady 1997) općenito smatranih ovisnijima o postavkama određene kulture ili (govorne) zajednice, ili *primarnih metafora* (ibid.) čijom kombinacijom prve nastaju, a izravnije odražavaju iskustvenu osnovu. Jedna od hipoteza je da, bar na generičkim razinama, motivaciju za poklapanja i varijacije u izboru prijenosnika i (dijelova) koncepata kojima se njima pristupa, te u vidovima koje se njihovom uporabom konceptualizira, treba tražiti u specifičnim svrhama pripitomljavanja te konstantnosti ili promjenama funkcija životinja tijekom vremena u dvjema kulturama, kao ključnom dijelu značenjske podloge pri izgradnji ili interpretaciji namjeravanog značenja.

Motivaciju za očekivane razlike između dvaju jezika tražit će se na specifičnijim razinama konceptualizacije, koje karakterizira bogatije, kulturno ovisno znanje o relevantnim konceptima, te u konkretnim tipovima diskursa. Pokušat ćemo i utvrditi postoje li preferirani obrasci konceptualizacije te ispitati niz dimenzija varijacija konceptualnih metafora (Kövecses 2005) za koje se u kognitivnolingvističkom pristupu tvrdi da utječu i na relevantna jezična ostvarenja. Potonje postaje osobito razvidno uvidom u njihove uporabe dijakronijski u različitim tipovima diskursa u jezicima.

4. Metodološki postupci

Metodološki će se rad temeljiti na *pretpostavkama uopćavanja i kognitivnosti* (Lakoff 1993) te postavkama *uporabnog modela jezika* (Langacker 2000). Analize unosa iz rječnika i tezaurusa te rezultata prethodnih empirijskih studija bit će samo početna točka za ministudije i pretrage elektronskih korpusa. Pretrage British National Corpora i Hrvatskog nacionalnog korpusa bit će mahom temeljene na korpusu (*corpus-driven*), no nužnim očekujemo i kombinaciju s metodama ilustriranim korpusom (*corpus-illustrated research*).

4. Očekivani znanstveni i praktični doprinos

Ključni znanstveni doprinos rada vidimo u daljnjem uvidu u interakciju konstrukata kognitivne lingvistike, prije svega metafore i metonimije. Iscrpnijom analizom određene vrste ostvarenja želi se pridonijeti i općem opisu konceptualne strukture koja je podloga dvama jezicima te potaknuti daljnja istraživanja u tom smjeru, uz fokus na istaknute čimbenike i dimenzije. Konačno, glede specifičnog učinka figurativne uporabe izraza ovog tipa, praktični doprinos rada vidimo u motiviranijem objašnjenju suptilnih razlika među dvama jezicima u uporabi leksema za imenovanje životinja pri podučavanju njihove uporabe u nastavi stranih jezika, prevođenju, te izbjegavanju međujezičnih i međukulturnih nesporazuma osvješćivanjem o razlikama.

U Osijeku, 28. lipnja 2010.

Mentor:
prof. dr.sc. Mario Brdar

Voditelj studija:
prof. dr. sc. Ljiljana Kolenić

Kandidat:
Goran Milić

TEMELJNA LITERATURA:

- Black, Max (1993). More about metaphor. *Metaphor and thought* (2nd edition), Ortony, Andrew, ur., 19-43. Cambridge: Cambridge University Press.
- Davies, Eirlys E., Abdelâli Bentahila (1989). Familiar and less familiar metaphors: an analysis of interpretations in two languages. *Language & Communication*. Vol. 9.1: 49-68.
- Deignan, Alice (2003). Metaphorical expressions and culture: An indirect link. *Metaphor and Symbol* 18: 255–271.
- Fauconnier, Gilles, Mark Turner (2002). *The Way We Think: Conceptual Blending and the Mind's Hidden Complexities*. New York: Basic Books.
- Fernández Fontecha, Almudena, Rosa María Jiménez Catalán (2003). Semantic derogation in animal metaphor: a contrastive-cognitive analysis of two male/ female examples in English and Spanish. *Journal of Pragmatics* 35: 771-797.
- Grady, Joseph (1997). *Foundations of Meaning: Primary Metaphors and Primary Scenes*. neobjavljena doktorska disertacija, Linguistics Dept, University of California, Berkeley.
- Grady, Joseph, Todd Oakley, Seana Coulson (1999). Blending and metaphor. U: Gerard J. Steen, Ray W. Gibbs, ur. *Metaphor in Cognitive Linguistics*, 101-124. Philadelphia: John Benjamins.
- Halupka-Rešetar, Sabina, Biljana Radić (2003). Animal names used in addressing people in Serbian. *Journal of Pragmatics* 35: 1891-1902.
- Kiełtyka, Robert and Kleparski, Grzegorz A. (2005). The scope of English zoosemy: The case of DOMESTICATED ANIMALS. *Studia Anglica Resoviensia* 3: 76-87.
- Kövecses, Zoltan (2002). *Metaphor, A Practical Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Kövecses, Zoltán (2005). *Metaphor in Culture; Universality and Variation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Langacker, Ronald W. (1987). *Foundations of Cognitive Grammar*. Vol. 1. *Theoretical Prerequisites*. Stanford: Stanford University Press.
- Langacker, Ronald W. (2000). A dynamic usage-based model. *Usage-Based Models of Language*, Barlow, Michael, Suzanne Kemmer, ur., 1-63. Stanford: CSLI Publications.
- Lakoff, George (1987). *Women, Fire and Dangerous things, What Categories Reveal about the Mind*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Lakoff, George (1993). The contemporary theory of metaphor. U: *Metaphor & Thought*, Ortony, Andrew, ur. , 2. izdanje, 202-251. Cambridge University Press: Cambridge.
- Lakoff, George, Mark Johnson (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago i London: The University of Chicago Press.

- Lakoff, George, Mark Johnson (1999). *Philosophy in the Flesh: The Embodied Mind and Its Challenge to Western Thought*. New York: Basic Books.
- Lakoff, George, Mark Turner (1989). *More than Cool Reason. A Field Guide to Poetic Metaphor*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Searle, John R. (1993 [1976]). Metaphor. *Metaphor and Thought*. 2nd ed., Ortony, Andrew, ur, 83-111. Cambridge: Cambridge University Press
- Ullman, Stephen. (1962). *Semantics, An Introduction to the Science of Meaning*. Oxford: Basil
- Žic-Fuchs, Milena (1991). Metafora kao odraz kulture. *Prožimanje kulture i jezika* Andrijašević, Marin, Yvonne Vrhovac, ur., 27-33. Zagreb: Društvo za primijenjenu lingvistiku
- Žic-Fuchs, Milena (1993). Konvencionalne i pjesničke metafore. *Filologija* 20- 21: 585-593.

BIBLIOGRAFIJA:

- Milić, Goran (2004.). Some issues concerning deadjectival conversion to nouns. U: Kučanda, Dubravko, Mario Brdar, Boris Berić (ur.), *Teaching English for Life: Studies to Honour Prof. Elvira Petrović on the Occasion of Her Seventieth Birthday*. 227-238. Osijek: Filozofski fakultet.
- Brdar, Mario, Dubravko Kučanda, Tanja Gradečak Erdeljić, Goran Milić (2005). Novine u novinama. U: Granić, Jagoda (ur.), *Semantika prirodnog jezika I metajezik semantike*. 131-140. Zagreb- Split: Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku.
- Milić, Goran (2006). Novinarske strategije citiranja i parafraziranja u člancima o predsjedničkim sučeljavanjima. U: Granić, Jagoda, *Jezik I mediji- Jedan jezik: više svjetova*. 463-474. Zagreb- Split: Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku.
- Milić, Goran, Dubravka Vidaković. (2007). "Referential metonymy of the type CAPITAL-FOR-GOVERNMENT in Croatian U: Kosecki, Krzysztof (ur.). *Pespectives on Metonymy*. 253-270. Frankfurt am Mein. Peter Lang Verlag.
- Milić, Goran (2009). Of Chickens and Eels: A Cognitive-contrastive look at English and Croatian Dysphemisms. *Cognitive Approaches to English: Fundamental, Methodological, Interdisciplinary and Applied Aspects*, Brdar, Mario ; Omazić, Marija ; Pavičić Takač, Višnja (ur.), 299-320. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.